

DREPTUL MEU

Cunoaște-ți drepturile și luptă pentru ele!

Nr. 2
28 februarie 2007
Se distribuie gratuit

Primul ziar dedicat drepturilor omului în Republica Moldova

Pag. 2

Nevăzătorii,
în căutarea unui
loc de muncă

Pag. 4

Administrația
de la Tiraspol
încalcă majoritatea
drepturilor omului

Pag. 5

Atât timp cât nu sunt
respectate drepturile,
nu pot fi îndeplinite
nici obligațiile

Pag. 6

Centrele maternale,
o șansă de consolidare
a familiei

Pag. 7

MOLDOVA SECOLULUI XXI
Export masiv de sclavi
în lume

Penitenciarul de la Rusca: uneori libertatea este mai crudă decât detenția

Pentru că este singurul penitenciar pentru femei, închisoarea nr. 7 de la Rusca, care îmbină toate regimurile de detenție - închis, semiînchis și deschis, este nevoit să creeze condiții pentru toate tipurile de deținuți. Șeful penitenciarului de la Rusca, Gheorghe Chirilă, care se află în această funcție din 2001, ne-a informat că în penitenciar se dețin 263 de femei. În ziua în care ne-am aflat acolo, au mai fost aduse încă

17 femei. „În închisoare se dețin și persoane minore, numărul cărora a crescut, deși chiar recent am eliberat, înainte de termen, trei minore. La moment sunt circa 10 minore. La începutul anului erau 21 de minore. Este cel mai mare număr al acestora în ultimii 10-12 ani”, a relatat Chirilă.

În ceea ce privește spectrul deținuților, acesta este foarte diversificat atât după vârstă (cea mai mică abia a împlinit 16 ani și cea

mai vârstnică are în jur de 70 ani), cât și studii (există femei care nu știu nici măcar a citi, dar și persoane care au absolvit două facultăți). Dacă e să ne referim la crimele săvârșite, putem constata că predomină furturile, omorurile și tentativele de omor. În ultima perioadă a crescut numărul condamnatelor pentru trafic de ființe umane.

Pagina 3

EDITORIAL

SERGIU PRAPORȘCIC

Un drept nerevendicat nu este un drept încălcat

După apariția primului număr al „Dreptului Meu”, zeci de persoane ne-au sunat ca să ne mulțumească pentru ziarul pe care l-au primit și să ne spună că acesta este unul foarte necesar, dat fiind că în Republica Moldova sunt multe probleme privind drepturile omului, iar „Dreptul meu” este singura publicație periodică care are în vizor acest domeniu. Mai mulți cititori din raionul Ștefan Vodă ne-au spus, chiar, că, după apariția unui grupaj de materiale privind gazificarea unor localități din acest raion, lucrurile au început să se miște spre bine. Suntem nespuse de bucuroși că putem să fim utili.

Mulți dintre cititorii noștri ne-au spus că și ei se confruntă cu probleme privind respectarea drepturilor omului. Le-am recomandat acestor persoane să se adreseze în scris organelor competente ale statului în vederea soluționării problemei lor, dreptul la petiționare fiind unul garantat atât de legislația națională, cât și de actele internaționale. Cetățenii noștri trebuie să știe că un drept care nu este revendicat nu poate fi considerat unul încălcat. Din aceste considerente trebuie să se informeze și să acționeze. Iar în cazul în care organele abilitate să le rezolve problemele nu intervin, atunci să nu se sfiască să facă publice aceste cazuri, să se adreseze organizațiilor neguvernamentale din domeniu și presei. Noi suntem oricând gata să sărim în ajutor.

Copiii din internate - vulnerabili la traficul de ființe umane

Ministrul adjunct al Educației și Tineretului, Valentin Crudu, a anunțat într-o conferință de presă că, în timpul apropiat, Guvernul urmează să aprobe Strategia națională și Planul de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pentru anii 2007-2012. Valentin Crudu a menționat că, prin demararea acestei reforme, statul urmărește dezinstituționalizarea copiilor și plasarea lor în familiile naturale sau largite. Reforma se va desfășura cu sprijinul UNICEF și Uniunii Europene în cadrul Proiectului „Dezvoltarea serviciilor sociale integrate pentru familiile vulnerabile și copiii în situații de risc”.

Potrivit lui Valentin Crudu, copiii care sunt creșuți și educați în familie sunt mult mai bine pregătiți pentru o viață independentă decât cei care și-au petrecut copilăria într-o școală internat. „De obicei, copiii care sunt educați în instituțiile rezidențiale nu au încredere în forțele proprii, își găsesc mai greu un loc de muncă și deseori pot intra în conflict cu legea. Anume absolvenții gimnaziului internat sunt mult mai vulnerabili la traficul de ființe umane decât tinerii care au crescut în familie”, afirmă Valentin Crudu.

Ministrul adjunct a precizat însă că reforma nu prevede închiderea instituțiilor rezidențiale. O parte din ele vor fi transformate în centre comunitare, iar internatele sau casele de copii care se vor dovedi ineficiente vor fi închise.

În cadrul reformei vor fi create și dezvoltate noi servicii comunitare de protecție a copilului și a familiilor vulnerabile. Potrivit informațiilor prezentate de Ministerul Educației și Tineretului, peste 12 000 de copii își trăiesc copilăria în 68 de internate și case de copii. 85 la sută dintre acești copii au unul sau chiar ambii părinți în viață. Întreținerea unui copil în internat costă bugetul Republicii Moldova 1 000 de lei pe lună, pe când o familie nevoiașă primește indemnizații lunare de doar 50 de lei pentru fiecare copil.

IRINA BOZIANU

Venitul lunar nu acoperă minimul de existență

Potrivit datelor oferite de Biroul Național de Statistică salariul mediu al unei persoane este de aproximativ 1400 de lei, iar valoarea medie a unei pensii lunare este de aproximativ 400 de lei.

Conform aceleiași surse, minimul de existență este următorul: pentru persoane capabile să muncească - aproximativ 900 de lei; pentru pensionari - aproximativ 700 de lei; pentru copii cu vârsta cuprinsă între 7 și 15 ani - aproximativ 800 de lei; pentru copii cu vârsta cuprinsă între 1 și 6 ani - de peste 600 de lei; pentru copii cu vârsta de până la un an - aproximativ 300 de lei.

Făcând o comparație între minimul de existență și salariul mediu s-ar putea constata că majoritatea cetățenilor moldoveni ar avea parte de un trai decent. Dar lucrurile nu stau chiar așa. Mai mulți analiști economici au demonstrat de nenumărate ori că minimul de existență este calculat în mod eronat, în realitate el fiind mult mai mare decât cel anunțat.

TATIANA LARIUȘINA

Putem observa că, în cazul pensionarilor, venitul lunar al acestora este mult mai mic decât minimul lor de existență. Și nici valoarea minimului de existență nu acoperă cheltuielile necesare pentru medicamente și alte servicii medicale.

Tatiana Lariușina, expert al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiativa Sociale (IDIS) „Viitorul”, a menționat că, pensionarii sunt cea mai vulnerabilă parte a societății noastre. „În cazul în care doi pensionari, care locuiesc la

oraș, nu au copii și nu are cine să-i ajute financiar, aceștia sunt nevoiți să sufere din cauza foamei”, a mai afirmat Tatiana Lariușina

VEACESLAV IONIȚĂ

Veaceslav Ioniță, expert IDIS „Viitorul”, a menționat că, în cazul minimului de existență, unele date pe care le oferă Biroul Național de Statistică sunt eronate și că acestea nu reflectă realitatea. Dacă facem un calcul pentru minimul de existență al unui persoane care muncește obținem că, lunar, numai pentru serviciile comunale, aceasta trebuie să achite minim patru sute de lei, plus, cel puțin, 500 de lei pentru produse alimentare, 200 de lei pentru transport, 300 de lei pentru haine și, cel puțin, 200 de lei pentru obiecte de igienă și alte produse. Dacă adunăm toate aceste sume obținem 1500 de lei, care este minimul necesar pentru supraviețuire.

Atenție, 1 500 de lei este minimul necesar pentru supraviețuire, dar nu pentru un trai decent.

Veaceslav Ioniță a spus că, potrivit unor calcule, minimul lunar de existență al unei persoane, indiferent de sex și vârstă, nu trebuie să fie mai mic de 1 800 de lei.

Tatiana Lariușina ne-a spus că faptul că statul nu poate să asigure minimul de existență al cetățenilor săi, duce la exodul masiv al populației apte de muncă peste hotare. „Apar în permanență datorii pentru plata serviciilor comunale și pentru agent termic, crește necesitatea de produse second-hand”, a mai adăugat Tatiana Lariușina.

ALEXEI LUNGU

DREPTUL MEU

REDACTOR-ŞEF:

Sergiu PRAPORŞCIC

COORDONATOR DE EDIȚIE:

Petru CHIŢANU

ECHIPA REDACŢIONALĂ:

Igor BURCIU,
Ioan STRELICIUC,
Nicolae FEDERIUC,
Ecaterina DELEU,
Liliana ISTRATE,
Alexei LUNGU,
Irina BOZIANU

FOTOREPORTER:

Laurențiu BUȚ

DESIGNER:

Petru PASCARU

STILIST:

Augustin NACU

CORECTOR:

Liliana STEGĂRESCU

PICTOR:

Nicolae LATUNOV

CARICATURIST:

Lică SAINCIUC

SUSȚINUT DE:

Proiectul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Republica Moldova „Susținere în implementarea Planului Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului”

FINANȚAT DE:

Cooperarea Austriacă de Dezvoltare Austrian

Development Cooperation

ADRESA:

MD-2012, Chișinău, str. Sfaturii, 16

Tel.: 23-53-86

E-mail: dreptul_meu@yahoo.com

Editat în limba română și rusă

Tiraj:

Ediția de l. română: 20000 ex.

Ediția de l. rusă: 10000 ex.

TIPAR: Tipografia PRAG-3. Com.: 317

Se distribuie gratuit

Opiniile exprimate în acest Ziar nu reflectă neapărat opiniile oficiale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova și ale Cooperării Austriece de Dezvoltare.

Nevăzătorii, în căutarea unui loc de muncă

40 de angajați cu deficiențe de vedere de la Întreprinderea Societății Orbilor „Munca Invalizilor” din orașul Soroca au fost disponibilizați în luna noiembrie 2006. Motivul este același ca și în alte cazuri din republică: munca pe care o prestează această categorie de invalizi nu este rentabilă și aduce doar pierderi. Astfel, s-a decis ca din cei 68 de angajați pe care îi avea întreprinderea până nu demult, să fie menținute la lucru doar 28 de persoane.

Potrivit inginerului-șef al Societății Orbilor, Boris Baidan, invalizii care au fost dați afară de la lucru s-au înregistrat la Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, în speranța că vor reuși să-și găsească un loc de muncă, din care să poată trăi. „Desigur că lumea este conștientă că probabilitatea de a-și găsi, în acest fel, un post de lucru este extrem de mică. Dacă oamenii sănătoși nu au unde să lucreze, cum putem crede că vor fi angajați niște nevăzători?” se întreabă inginerul-șef. Boris Baidan mai speră că vor reuși să încheie un acord cu Union Fenosa și să confecționeze pentru această întreprindere panourile pentru evidență. „Noi am mai lucrat cu ei, sperăm că și de această dată vor accepta serviciile noastre. Trebuie cumva să găsim ieșire din situație”, mai spune el.

Întreprinderea Societății Orbilor „Munca Invalizilor” din Soroca împletește sârmă pentru dopurile de șampanie, confecționează cuie pentru ardezie, cuie decorative ș. a. De asemenea, secția de mecanică mai execută uneori comenzi în vederea realizării unor confecții metalice pentru mobilă.

Președintele Societății Orbilor din Republica Moldova, Dumitru Scifos, a precizat că decizia de a disponibiliza o parte dintre muncitorii cu deficiențe de vedere nu a avut drept scop „aruncarea în stradă” a acestor persoane. Potrivit lui, această decizie a fost luată după un studiu amănunțit asupra activității acestor întreprinderi și urmarea gășirea de urgență a unor soluții care să evite falimentul acestora. Studiul și, ulterior, reforma în cadrul întreprinderilor, în care activează angajați cu deficiențe de vedere, au fost realizate cu sprijinul unor parteneri din Olanda, care au fost de acord să finanțeze această activitate pentru a relansa și reactiva aceste întreprinderi, majoritatea dintre ele, aflate în prag de faliment. El a mai spus că, începând cu luna martie a anului curent, nevăzătorii care au fost disponibilizați vor primi, pe o perioadă de opt luni, un ajutor financiar de 847 de lei. „Până a efectua această reformă, majoritatea dintre angajați primeau salarii între 100 și 200 de lei. Acest lucru însemna o povară mare pentru întreprinderi, deoarece rentabilitatea lor era sub nivel. În plus, salariul pe care îl primeau nu însemna mare lucru pentru ei. Astăzi, însă, avem posibilitatea de a remunera mai consistent o parte dintre ei și, în același timp, să putem dezvolta și reduce aceste întreprinderi la gradul de rentabilitate”, a afirmat Dumitru Scifos. El a mai specificat că, în prezent, persoanele care au fost disponibilizate se află în evidența Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă și că speră ca o parte dintre ele să-și poată găsi un post prin intermediul acestora. „Sperăm ca, într-un viitor cât mai previzibil, să reușim dezvoltarea întreprinderilor, astfel încât cei care au rămas fără lucru să poată reveni. În plus, facem eforturi pentru a reuși ca, pe parcursul acestor opt luni, să găsim piețe de desfacere pentru produsele confecționate de această categorie de invalizi ca să le putem realiza și să avem profit”, a mai spus președintele Societății Orbilor.

NICOLAE FEDERIUC

SCRISOAREA EDIȚIEI

„Oferirea serviciilor publice nu este altceva decât realizarea drepturilor omului”

„Aș dori ca ziarul „Dreptul meu” să abordeze o problemă foarte importantă în Moldova și anume problema oferirii serviciilor publice. Sunt pensionară de 6 ani și până acum nu m-am adresat personal la autoritatea publică din domeniu - Casa teritorială de asigurări sociale din sectorul Râșcani. Recent m-am mutat cu traiul în alt loc, dar tot în sectorul Râșcani. Viza nouă de reședință o voi putea obține doar după 1-2 luni. La oficiul poștal, unde, în toți acești ani, am primit pensia, mi s-a spus că, deoarece viza mea de reședință este retrasă, nu-mi pot da pensia. Am mers la CTAS Râșcani cu rugămintea de a mi se permite să iau pensia de la oficiul poștal. La inspectorul respectiv am reușit să intru doar din a treia încercare. Am primit certificatul convenit, cu 2 semnături și ștampilă, dar la oficiul poștal au refuzat să-mi dea pensia pe motiv că nu a fost indicat că „viza de reședință este retrasă”. Pentru aceasta am fost nevoită să merg încă de 2 ori la CTAS.

Mă frământă mai multe întrebări, dar le spun doar careva din ele. Și prima, una generală, ar fi „Cât de departe suntem noi de Europa în domeniul oferirii serviciilor publice?”. Altele mai specifice:

De ce la oficiul poștal mi se cere viza de reședință dacă Casa de asigurări sociale transferă pensia mea anume la acest oficiu și numele meu este în borderoul de primire a pensiei? Este oare acest lucru constituțional? legitim?

De ce la rugămintea mea de a transfera pensia pe contul meu de la „Victoriabank”, mi s-a spus că pensiile se transferă doar la Banca de Economii? De ce eu trebuie să mă duc anume la această bancă și să deschid un cont special, care trebuie justificat anual prin certificate respective?

De ce pentru a soluționa o problemă la Casa teritorială trebuie de pierdut atâta timp? De ce atâta lume trebuie să fie în permanență la audiență? Nu sunt prea multe acte, documente care se cer pentru a fi verificate? Nu prea des se cere verificarea?

De ce Casa teritorială nu are un sediu normal în care oamenii le-ar fi comod, în care ei s-ar simți respectați? În prezent, zeci și sute de oameni - invalizi, bătrâni stau în picioare (sunt doar câteva bănci) câteva ore pe zi înghesuți într-un hol mic. Clar că apar nenumărate tensiuni, certuri...

De ce funcționarii publici, care lucrează cu o categorie de populație specifică, grea, cu un număr atât de mare de oameni, nu au condiții normale de lucru?

Poate sunt prea puțini funcționari publici pentru a deservi cetățenii? Poate sunt prea puține doar 2 zile de audiență pe săptămână?

De ce în țara noastră, în care puțin câte puțin lucrurile se schimbă la nivel de politici, la nivel de mecanisme de realizare a acestor politici schimbări în bine nu se văd?

Este, oare, conștientizat că oferirea serviciilor publice nu este altceva decât realizarea necesităților legitime ale oamenilor, care, de fapt, și este realizarea drepturilor omului?

ECATERINA BLAZIROV, pensionară

„Nu poate fi vorba de servicii publice de calitate”

Șefa Casei teritoriale Râșcani de asigurări sociale, Natalia Cernei, a spus că, de 4 ani, problema alocării unui sediu rămâne nesoluționată. „Zeci de oameni stau într-un coridor de jumătate de metru. Noi deservim 34 mii de pensionari, pe lângă nou-născuți etc. Angajații nu au condiții de muncă, sunt permanenți bolnavi. Despre ce calitate a serviciilor publice putem vorbi?” a spus ea.

Unul din pensionari, Vasile Filimonov, de 70 de ani, a spus că a venit a 3-a zi la casa teritorială. „Oamenii stau în picioare, majoritatea-s bătrâni, bolnavi și nu se uită nimeni la noi. Până să intri la inspectorii trebuie să pierzi vreo 3 zile. Am un stagiul de muncă de 54 de ani, dar nu am nici un drept. Am nevoie de o foaie de odihnă la sanatoriu, vin a treia oară - ba că nu am un certificat, ba altul”.

Un alt pensionar, Ion Oțel, invalid de grupa I, a spus că a venit pentru a doua oară. „Am fost azi și am făcut copie la certificatul de invalid, la pașaport, dar m-au trimis înapoi la SEL. Trebuie să mai venim marți sau joi. Soția a fost de dimineață aici, dar de la 9.00 lucrează și nu a reușit să intre, așa că am așteptat eu mai departe în rând. Sunt invalid de gradul 1, am lucrat până în iulie 2002. Am o pensie de 689 de lei, m-am îmbolnăvit la 54 de ani. Soția este operată la picior”, a spus Ion Oțel.

ION OȚEL

Opinia juristului

Judecătorul-consultant la Curtea Constituțională, Veaceslav Zaporojan, a spus că, la 19 mai 1997, CC a declarat neconstituționale prevederile referitoare la viza de reședință, la eliberarea actelor de identitate și dispozițiile care conțin această locuțune.

„CC recunoaște neconstituționalitatea p. 10 din „Regulamentul cu privire la modul de perfectare și eliberare a actelor de identitate ale Sistemului național de pașapoarte”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 376 din 6 iunie 1995 „Cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului național de pașapoarte”, precum și toate dispozițiile care conțin locuțunea „viza de domiciliu” și „viza de reședință”. („Monitorul Oficial” nr. 37/19, 05.06.1997)

ECATERINA DELEU

... Autoritățile trebuie să respecte nevoile deținutelor femei, acordând o atenție deosebită nevoilor fizice, profesionale, sociale și psihologice, în momentul luării unor decizii care afectează aspectele detenției lor. Trebuie să se întreprindă eforturi deosebite pentru a permite accesul la servicii speciale deținutelor care au nevoi speciale. ... Deținutelor li se va permite să nască în afara penitenciarului, dar în cazul în care un copil se naște în penitenciar, conducerea penitenciarului va oferi suportul și facilitățile necesare.

(Articolul 34, Recomandarea Comitetului de Miniștri ai statelor membre, referitoare la regulile penitenciare europene)

Penitenciarul de la Rusca: uneori libertatea este mai crudă decât detenția

Femeile au nevoie de condiții speciale de igienă

Cu circa patru luni în urmă, la Rusca a fost dată în exploatare partea renovată a blocului de locuit. Până la începutul

reconstrucției acestuia, condițiile erau destul de proaste. „Totuși, femeile, fie și condamnate, au nevoie de condiții speciale de igienă, care, din păcate, lipseau. Datorită contractului de colaborare dintre Biroul de Dezvoltare Elvețian, prin intermediul Departamentului Instituțiilor Penitenciare și Ministerului Justiției, anul trecut a fost posibilă reconstrucția unei părți a blocului locativ. Anul acesta, preconizăm finalizarea blocului ce include și construcția unei cazangerii care va aproviziona blocul cu căldură și apă caldă. În ceea ce privește spațiul prevăzut pentru deținuți, legislația prevede câte 4 mp pentru fiecare. Odată cu finisarea construcției blocului locativ, vom avea locuri pentru 200 de deținuți. Ținând cont de faptul că sunt mai mult de 200 de femei, fiecărei persoane îi va reveni mai puțin. Odată cu finisarea lucrărilor, a spațiilor pentru plimbări și a sectoarelor separate, vom putea spune că am reușit să creăm condiții de detenție bune pentru deținute. Fiecare condamnată poate avea televizor în cameră. Oricum, noi am găsit soluția ca toate condamnatele să aibă acces la televizor. În partea blocului locativ reconstruită, în cameră stau câte 2, 3, 4 sau 5 deținute. În cea veche, avem camere mari a câte 50 de deținute. Pereții au fost vopsiți în culori deschise, iar odată cu finisarea lucrărilor de canalizare, vor putea fi instalate mașini automate de spălat. După finisarea renovării blocului locativ, preconizăm reconstrucția capitală a cantinei și centrului medical”, a mai declarat Chirilă.

Doar 30 la sută din deținute sunt vizitate regulat

„Pentru o țară atât de mică precum este R. Moldova, chiar și numărul de 200 de femei condamnate este mare”, a mărturisit șeful penitenciarului. În ceea ce privește drepturile condamnatelor, legislația R. Moldova stipulează că orice condamnată are dreptul, o dată în trei luni, la o întrevedere de lungă durată, de până la trei zile, și la 12 întrevederi de scurtă durată, cel puțin, și o dată în două săptămâni la 10 minute de conversație la telefon. Deși au fost create toate aceste condiții, doar 30 la sută din deținute sunt vizitate regulat, restul de 70 la sută fiind vizitate foarte rar sau doar la sărbători. Condamnatele au acces liber în curtea penitenciarului, se pot plimba prin spațiile amenajate pentru plimbări. Dat fiind regimul semideschis al penitenciarului, ușile de la camere nu sunt încuiate, acestea deplasându-se liber.

În penitenciar se află patru invalizi – doi cu grupa I de invaliditate și doi cu grupa II de invaliditate. Din păcate, invalizii nu primesc alocațiile prevăzute pentru ei. În acest sens, legislația este contradictorie. Pe de o parte, este prevăzut că condamnatele pot primi indemnizațiile în cadrul penitenciarului, iar, pe de altă parte, se specifică că, în caz de condamnare, invalizii sunt lipsiți de această pensie, fiind întreținute din contul penitenciarului. Pe lângă medicul-șef, în cadrul punctului medical mai activează un ginecolog, un psihiatru, un terapeut, un stomatolog și asistente.

Pe teritoriul penitenciarului activează o școală profesională, care pregătește croitorese și cusătorese. Acestea, ulterior, sunt angajate în sectorul de producere. De asemenea, recent a fost amenajată o sală de calculatoare și sunt formate grupe pentru învățarea limbii engleze.

Pereții bisericii – pictați de o deținută

Directorul penitenciarului ne-a mai povestit că, deși sunt deținute persoane de mai multe naționalități, nu au fost înregistrate conflicte etnice sau religioase. Pe teritoriul penitenciarului activează

o biserică ortodoxă, unde, în fiecare duminică, se ține slujbă. Aceasta este întreținută din sponsorizări. Pereții au fost pictați de o fostă condamnată, care, ulterior, a fost grațiată. Mai mult, avem deținute care împărtășesc diverse confesiuni, care sunt 7 la număr. Dispunem de un magazin alimentar și de o bibliotecă. Fondul de carte nu este foarte mare, acesta completându-se din donații. Suntem abonați la circa 30 de ediții periodice. Cea mai solicitată este literatura juridică. În bibliotecă pot fi găsite toate codurile, precum și Monitorul Oficial”.

Programele de reeducare

„În ceea ce privește sentința, rolul

nostru este să asigurăm legalitatea ispășirii pedepselor. Putem doar să le ajutăm din punct de vedere informațional, atunci când ne cer ajutorul vizavi de o prevedere legală. Oricum, sunt foarte multe condamnate care nu sunt de acord cu sentința și încearcă să-și demonstreze nevinovăția. Ele depun foarte multe interpeleări la toate instanțele posibile - de la instanța de judecată până la Președinție. Avem un panou in-

formativ, unde sunt toate adresele. Este dreptul lor”, a mai opinat Chirilă.

Ca și în orice colectiv, există și lideri, dar nu este foarte pronunțată latura criminală. De obicei, aceștia organizează diverse activități și concerte. În acest sens, există și o sală de festivități, unde, de rând cu administrația, participă și rudele condamnatelor. Șeful penitenciarului ne-a mărturisit că, deseori, chiar membrii familiei rămân surprinși de calitățile vocale sau actoricești de care dau dovadă condamnatele. De regulă, acest lucru se întâmplă la „Ziua Ușilor Deschise”, care, deja de doi ani, a devenit tradiție pentru penitenciarul de la Rusca. Foarte multe deținute au copii. Gravide nu avem și nici copii. În caz că acestea rămân însărcinate, ele sunt transferate la penitenciarul nr. 16, de la Pruncul deși nici acolo condițiile nu sunt din cele mai bune.

Viața dincolo de gratii

Odată cu eliberarea din penitenciar, din contabilitatea acestuia, fiecare deținută primește o indemnizație unică care constituie circa 1243 de lei. „În fond, cele mai mari probleme deținutele le au nu în penitenciar, ci când ies de aici. Este foarte greu să-și găsească un loc de muncă. Sunt cazuri când, după ce își ispășesc pedeapsa, fostele condamnate mă vizitează, îmi trimit scrisori. Avem și programe de reeducare, dar aceasta este o chestiune de durată. Nu putem obține rezultate imediate. Mai mult, nu toate condamnatele reușesc să se schimbe, astfel încât ele recidivează și se reîntorc în închisoare”, a mai specificat Gheorghe Chirilă.

De circa un an de zile, penitenciarul de la Rusca colaborează cu „Armata Salvării”, care ajută foarte mult în sensul susținerii și reeducării deținutelor, în special, a minorelor.

Relația mamă-copii

Referindu-se la starea de spirit a condamnatelor precum și la relația acestora cu familia și, în special, cu copiii, psihologul Tatiana Plămădeală-Grigoraș, care activează în cadrul penitenciarului, ne-a mărturisit că acestea au aceleași sentimente pe care le poate avea o mamă. „Desigur, le afectează ruperea relațiilor cu familia și, în special, cu copiii. Deseori sunt triste și neliniștite. Încercăm să remediem aceste situații și uneori reușim să restabilim legăturile acestora cu rudele și familia. Dacă ele sunt de acord, particip și la întrevederi pentru a urmări relațiile cu copiii. Sunt foarte afectate de ruperea relațiilor cu copiii, majoritatea simțindu-se culpabile față de ei că nu le sunt alături și nu participă la creșterea și educarea lor”, a opinat psihologul.

NATALIA STARICOVA, CONDAMNATĂ:

„O parte a vieții mele oricum va rămâne mereu aici”

- Recent, OWH TV Studio a lansat un documentar realizat la penitenciarul de la Rusca. Documentarul reflectă viața deținutelor, precum și relațiile acestora cu copiii. Dvs. ați participat la realizarea filmului. Cum a fost?

Natalia Staricova: Când au venit cei de la OWH TV Studio, eram foarte curioasă să vedem ce vor să facă. Ulterior am aflat că vor să filmeze un film. Acesta urma să transmită drama mamelor aflate în detenție în relațiile lor cu copiii. Eu am o fiică și doi feciori și m-am gândit că aș putea să fac chiar eu scenariul filmului, lucru pe care le-am și propus, de altfel, celor de la OWH TV. Sunt aici de 7 ani și îmi este foarte cunoscută această durere. Poți să îți imaginezi ce simte o mamă într-o astfel de situație, dar să înțelegi poți doar dacă o trăiești. Astfel, am avut nevoie de, practic, două ore pentru a scrie tot scenariul.

- Am înțeles că ați fost și la lansarea filmului.

- Da, cei de la OWH TV ne-au invitat la Chișinău la lansarea filmului. Este pentru prima dată când s-a întâmplat așa ceva în penitenciar. Inițial, nu voiam să merg. De frică. Eram, totuși, condamnate și ne era teamă de reacția oamenilor. Aceasta a fost, însă, cât se poate de binevoitoare. Am fost privite ca simple femei care au fost despărțite de copii. Măcar timp de câteva ore am simțit libertatea. Urmărind toate aceste fețe cunoscute, îmi dau seama că o parte a vieții mele oricum va rămâne mereu aici.

- Ce simt mamele atunci când sunt despărțite de copii?

- Este lucrul cel mai tragic să nu fii alături de copii, să nu participi la educația lor, să nu vezi cum cresc. Ei ne cunosc doar prin intermediul scrisorilor. Am petrecut după gratii exact perioada copilăriei și a adolescenței copiilor mei. Copiii mei au mers în clasa întâi. Fără mine. Fiica mea s-a

căsătorit și a născut un copil și iarăși am lipsit...

- Spuneți că aveți trei copii. În ce relații sunteți cu ei?

- Eu foarte rar îmi văd copiii. Fiica cea mai mare vine mai des. În schimb, pe feciori îi văd foarte rar. În iulie le-am trimis cadouri, dar ei tac. Deja de jumătate de an nu mi-au mai scris nici o scrisoare. Fiul cel mic avea doar 4 ani când am ajuns aici și l-am revăzut abia după alții 4. În urma destrămării familiei, fiul mai mare a rămas cu mama mea, iar cel mic a rămas cu soacra. Nu-i doresc nici celui mai mare dușman să trăiască așa ceva. Deși nu am avut cum să fiu alături de ei, acum știu că am un nepot căruia îi voi putea oferi tot ceea ce nu am reușit să le ofer copiilor mei.

- Cât timp trebuie să mai stați aici?

- Mi-au mai rămas 3 ani din cei zece la care am fost condamnată și doar unul până la eliberarea condiționată. Voi încerca să mă apropiu de ei treptat pentru a le recâștiga dragostea. Practic, nu am unde să mă duc, dar nu mă sperie acest lucru, pentru că, de multe ori, am luat-o de la zero.

- Bănuiesc că nu sunteți singura condamnată care se confruntă cu această problemă...

- Da, este adevărat, nu sunt singura. Majoritatea femeilor care ies din închisoare, nu au unde locui și nu se pot angaja. Altceva nimic. Alocația de 1000 de lei este insuficientă, dar am noroc de mama mea care știu că nu mă va părăsi în momente grele.

- Pentru ce ați fost acuzată?

- Am fost acuzată de omor. Potrivit legislației, din ziua arestării, timp de zece ani, pot ataca acuzația pentru a-mi demonstra nevinovăția. Mi-au mai rămas trei ani ca să reușesc să fac asta, pentru că nu sunt vinovată. Nu am omorât pe nimeni. Sper că voi reuși să fac acest lucru.

LA 15 ANI DUPĂ RĂZBOI

Administrația de la Tiraspol încalcă majoritatea drepturilor omului

Regiunea transnistreană a Republicii Moldova este un spațiu în care, zilnic, sunt încălcate majoritatea drepturilor omului. Situația din localitățile din partea stângă a Nistrului se schimbă atât de brusc, în comparație cu cea din localitățile din partea dreaptă, încât o simți aproape fizic.

În cadrul unei scurte vizite în localitățile din jurisdicția Republicii Moldova, aflate în Zona de securitate, am fost marcați de imaginea lugubră a satelor din partea stângă a Nistrului. Aici totul amintește de războiul din 1992 – case cu pereți ciuruiți de gloanțe, ruine, militari ruși, înarmați cu pistoale-automat, transportoare blindate etc. Chiar și pe digul care leagă localitățile Ustia și Corjova a rămas o cazemată, despre care localnicii spun că le amintește, în permanență, de război și... de moarte. Deși administrația locală din Corjova a cerut, în repetate rânduri, evacuarea acesteia, nicio autoritate nu a dat curs acestei cereri.

Dreptul la libera circulație

Locuitorii din satele situate pe malul stâng al Nistrului reclamă, de cele mai dese ori, încălcarea dreptului la libera circulație, a dreptului la proprietate, a dreptului la viață. Pentru a-i descuraja pe localnici să-și înmatriculeze automobilele la organele de drept ale Republicii Moldova, miliția și vameșii transnistreni îi obligă să reperfecteze toate actele la reprezentanții administrației separatiste, urmând proceduri vama drastice și umilitoare. În cazul în care proprietarii automobilelor refuză să se supună acestor proceduri, vameșii și milițienii transnistreni îi supun amenzilor administrative sau chiar aplică sechestrul asupra mijloacelor de transport. Pentru a părea mai indulgentă, administrația de la Tiraspol a inventat o procedură numită „import temporar”, care îi obligă pe proprietarii de automobile înregistrate în Republica Moldova să achite taxe la fiecare 60 de zile de aflare pe teritoriul transnistrean.

Cei care acceptă condițiile de înregistrare a automobilelor, impuse de autoritățile secesioniste, nu pot circula cu acestea decât în câteva state din CSI. În plus, ei sunt supuși unor taxe suplimentare, care, practic, duc la dublarea

Zeci de case din Corjova zac în ruine

cheltuielilor pentru procurarea autovehiculului. Cetățeni ai Republicii Moldova care au încercat să intre pe teritoriul controlat de autoritățile de la Tiraspol ne-au mai spus că există și cazuri când milițienii transnistreni constată o încălcare conform legislației moldovenești,

VALERIU MIȚUL, primarul comunei Corjova

dar pentru care aplică sancțiuni, mult mai drastice, în conformitate cu legislația transnistreană.

Înrolarea forțată în armată

Dreptul la circulație le este lezat nu numai proprietarilor de autoturisme, ci și călătorilor simpli, pentru care a fost stabilită așa-zisa taxă pentru migrație. Aceasta este plătită de persoanele care se află temporar în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Potrivit juriștilor de la Promo-Lex, taxele aplicate de către administrația secesionistă sunt ilegale și conțin elemente discriminatorii.

Făcând abstracție de cetățenia și apartenența juridică a cetățenilor din satele moldovenești, aflate în partea stângă a Nistrului, organele de forță

obligă tinerii și bărbații cu vârste cuprinse între 18-45 de ani să facă serviciul militar în termen în cadrul forțelor armate transnistrene. Chiar și primarul comunei Corjova, Valeriu Mițul, a fost somat de către comisariatul militar de circumscripție să se înroleze în armata separatistă. Deseori, cei care se prezintă la comisiile medicale militare sunt înrolați cu forța, fără a avea posibilitatea să-și anunțe rudele. Din această cauză, de cele mai multe ori, familiile celor înrolați nici nu știu unde se află ruda lor.

Dreptul la muncă și la ocrotirea sănătății

De asemenea, în regiunea transnistreană a Republicii Moldova este încălcat sistematic dreptul la muncă și la ocrotirea sănătății. Or, majoritatea angajaților de la întreprinderile din Transnistria activează în condiții nocive, fără a avea dreptul să reclame această situație.

Grăție situației social-politice din regiune, unele persoane se ciocnesc și cu problema perfectării actelor de proprietate. Spre exemplu, au existat cazuri când doi frați, care locuiesc pe maluri diferite și, respectiv, dețin cetățenii diferite, nu pot perfecta în termen actele privind moștenirea părinților decedați. Locuitorii din Corjova, însă, sunt și mai nedreptățiți, fiind obligați să perfecteze actele atât la Dubăsari, cât și la Coșnița, raionul Dubăsari (reședința administrației raionale a Republicii Moldova), motiv din care trebuie să plătească dublu pentru înregistrarea imobilelor, obținerea autorizațiilor etc.

Toate aceste încălcări grave au transformat localitățile din Zona de securitate într-un spațiu semipustiu, unde nu se investește nimic și totul degradează din an în an.

IOAN STRELCIUC

Zona de securitate – zona de încălcare a drepturilor omului

În primăvara anului acesta, vom marca 15 ani de la declanșarea conflictului armat de la Nistru din 1992. Consecințele războiului se răsfrâng și astăzi asupra acestei zone. Avem un climat psihologic încordat. Și din punct de vedere social, și din cel economic lucrurile stau prost. Problema cea mare sunt posturile instalate aici, care trebuie scoase cât mai curând posibil. Este vorba de posturile pacificatorilor ruși și de posturile nelegitime, instalate de autoritățile separatiste. Mă refer, în primul rând, la cele din preajma satelor Lunga, Doroțcaia, Coșnița, Pohrebea. Aceste posturi prezintă pârghia prin care sunt comise mai multe nelegiuiri, ele restricționând și dreptul la libera deplasare a cetățenilor. La aceste posturi se percep taxe – racket curat, practicat de autoritățile separatiste în zona de securitate. Chiar și numele de „zonă de securitate” conduce la încălcarea drepturilor omului, pentru că aici nu mai vine nici un investitor, nu este posibilă nici un fel de dezvoltare economică.

GRIGORIE POLICINSCHI, președintele raionului Dubăsari

În stânga Nistrului sunt încălcate, practic, toate drepturile omului

IURIE VIDRU, coordonator pentru drepturile omului din raionul Dubăsari

În partea stângă a Nistrului, autoritățile separatiste se fac vinovate de încălcarea, practic, a tuturor drepturilor omului. În primul rând, este încălcat cel mai important drept – dreptul la viață, la integritate fizică și psihică. Cunosc foarte multe persoane care, din motive politice, au fost arestate, torturate. În stânga Nistrului poți fi băgat la pușcărie fără nici o vină și nici nu ai cui te plânge.

În al doilea rând, este încălcat dreptul la libera circulație. Oamenii trebuie să achite o taxă de 9 lei ori de câte ori trec prin posturile instalate de separatiști. Și li se mai cere să prezinte buletinul sau pașaportul când vor să treacă dintr-un sat în altul. Mulți țărani care vor să-și vândă produsele agricole la Chișinău sunt

înțorși din drum înapoi pentru că nu au un act de identitate.

Dar dreptul la libera circulație este încălcat și de către autoritățile legale ale Republicii Moldova. Spre exemplu, foarte multă lume se plânge că și postul vamal intern din perimetrul satului Molovata Nouă și cel situat pe traseul Chișinău – Dubăsari în apropierea satului Pârâta se percep taxe de la cetățenii moldoveni. Aceste posturi ar trebui să vegheze ca să nu se facă contrabandă cu armament, droguri, să vămuiască loturile importante de mărfuri, dar să nu jecmănească niște țărani care duc câțiva saci de porumb la moară.

Băștinașii sunt lipsiți de dreptul la instruire în limba maternă

Și libertatea la opinie și exprimare este îngrădită în regiunea transnistreană. În orașul Dubăsari, controlat de separatiști, nimeni nu poate să deschidă gura, în afară de organizațiile neguvernamentale, constituite sau controlate de securitatea rmn. Cei care încearcă să spună ce cred sunt interogați, maltratați, bătuți și amendați de către structurile represive transnistrene.

Este încălcat dreptul la instruire. Copiii din cele 8 școli cu predare în limba română (cu grafie latină) au multe probleme. Dar situația este și mai proastă în celelalte școli. Acolo, în general, copiii moldoveni sunt lipsiți de dreptul la instruire în limba maternă. Deja a fost depus un dosar la CEDO în acest sens.

Este încălcat dreptul la petiționare. Multe persoane se adresează cu un demers scris administrației publice locale. Acestea sau nu sunt examinate în general, sau sunt examinate foarte târziu, depășind orice termen legal.

SERGIU PRAPORȘCIC

Cazemata de pe digul de pe Nistru amintește de război

Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop, statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

(Articolul 23, Constituția Republicii Moldova)

Atât timp cât nu sunt respectate drepturile, nu pot fi îndeplinite nici obligațiile

Interviu cu GHEORGHE AVORNIC, președintele Uniunii Juriștilor, decanul Facultății de Drept a USM

Date biografice

Născut în satul Pârjolteni, raionul Călărași, la 4 iulie 1963. În 1982 a absolvit Colegiul Auto și Drumuri. În perioada 1984-1989 și-a făcut studiile la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova. După absolvire, a promovat, trecând toate treptele - de la lector asistent până la profesor universitar. Este doctor habilitat în Drept, profesor universitar și decan al Facultății de Drept de la USM. A deținut mai multe funcții publice și private, atât în țară, cât și în afara republicii. Este președintele Uniunii Juriștilor din R. Moldova, membru al Consiliului Baroului Avocaților din Moldova, membru al boardului de directori la Centrul European de Drept public, cu sediul la Atena, membru al Asociației Juriștilor Democrați, cu sediul la Bruxelles, vicepreședinte al Uniunii Internaționale a Juriștilor, cu sediul la Moscova, membru al Asociației Juriștilor Americani.

- Cât de bine își cunoaște drepturile populația R. Moldova?

Gheorghe Avornic: - La acest subiect aș putea vorbi ore în șir, mai ales că am făcut și o cercetare în acest sens. Potrivit sondajelor și datelor de care dispun, acest aspect este la pământ. La noi, practic, lipsește cultura generală, nemaivorbind de cea a cunoștințelor juridice. Populația R. Moldova nu-și cunoaște drepturile, dar nici noi, experții, nu facem nimic pentru a remedia situația.

- Cum putem noi ridica nivelul culturii juridice?

- Noi am întreprins foarte multe măsuri în acest sens. Am încercat, în repetate rânduri, să promovăm la TVM o emisiune săptămânală sau măcar lunară, cu aspect juridic și consultări. Din păcate, televiziunea nu dă bani și ar accepta doar dacă s-ar găsi finanțe. Dacă te consideri un jurist de valoare, trebuie să faci ceva pentru societate. Acum, în fiecare sâmbătă, încercăm să promovăm, cu ajutorul unui absolvent al nostru, o emisiune radiofonică, privind problemele de drept. Scopul acesteia este consultarea și ajutarea populației.

- Ați pomenit și de ziarul pe care îl editați în acest sens?

- Da. Este vorba de ziarul „Dreptul”, care a fost fondat de Uniunea Juriștilor (UJ) din R. Moldova, împreună cu Universitatea de Stat. Acesta promovează ideile privind apărarea Drepturilor Omului, edificarea unui stat de drept, ridicarea nivelului de cultură, a conștiinței juridice a populației. Singura problemă este cea financiară. Este sponsorizat doar de USM, Facultatea de Drept, pentru că UJ, fiind organizație nonguvernamentală, nu are bani.

- Totuși, acum, spre deosebire de perioada anterioară, situația s-a îmbunătățit în acest sens și populația își cunoaște mai bine drepturile.

- Este doar o aparență. Eu am verificat situația din școli. Oricum, inițial, nivelul de cultură se formează în familie - copilul trebuie educat, iar dacă nivelul părinților este scăzut, nici copilul nu va ajunge prea departe. La grădiniță - zero. Puține sunt grădinițele unde copiii sunt instruiți ce este bine și ce este rău. În școala de cultură generală, situația se prezintă la fel de gri. La sate, de obicei, cei care nu au ore suficiente, duc orele de drept. Ei învață copiii, neștiind singuri ce-i învață. Este ideal atunci când aceste ore sunt predate de profesorii de istorie, care au măcar idei de drept. Sunt cazuri când aceste ore sunt predate de profesorul de educația fizică sau de limbi străine. În instituțiile superioare de învățământ, situația este similară. Este predat un curs general care nu prezintă mare lucru. Omul trebuie să știe cum să-și apere drepturile, unde să se adreseze, ce trebuie să facă etc.

- Care sunt primii pași care trebuie să-i facem?

- Trebuie să pornească de la cunoașterea drepturilor fundamentale, prevăzute în Constituția R. Moldova. Trebuie cunoscute organele puterii de stat. Nu este nevoie să scrie toți la Parlament sau Președinție. Sunt organe specializate cu anumite competențe. În caz de litigiu - trebuie să mergem în instanța de judecată, în caz de abuz - la organele procuraturii, în caz de furt sau

crimă - la organele de poliție. Trebuie să știe unde să se adreseze, ce să facă, cum să-și protejeze drepturile.

La judecător, lumea trebuie să meargă ca la preot

- Cu toate acestea, justiția nu se bucură de credibilitatea populației. De ce?

- Aceasta este o altă problemă. După ce sunt purtați pe drumuri, oamenii își pierd încrederea în justiție. Oricum, sondajele sociologice din ultimul timp, indică o creștere neesențială. Acum ne-am stopat și începem, treptat, să urcăm. Ar fi bine ca încrederea în justiție să crească, deși acest fapt depinde de un șir de factori, inclusiv de cei politici. Politica nu trebuie să se implice în domeniul justiției, respectându-se principiul separării puterilor în stat. Sigur, rezultatele nu vin deodată, dar trebuie să avem răbdare în acest sens. Este necesar să începem cu copiii pentru că dacă ei, de mici, vor avea unele deprinderi, mai departe le va fi mult mai ușor să-și apere drepturile.

- Cum apreciați actele normative, adoptate recent, în vederea asigurării reformelor în justiție?

- Sigur sunt binevenite. La noi, actele normative nu sunt cele mai rele. Alta este problema ca ele să nu figureze doar pe hârtie, dar și să fie respectate și executate. Până la urmă, deși legea mai conține lacune, acestea pot fi înlăturate. Oricum, justiția se confruntă cu foarte multe probleme, de aceea și numărul dosarelor CEDO versus R. Moldova este mare. Nu întotdeauna, însă, vina o poartă doar judecătorii. Există o sumedenie de factori care creează situațiile respective - incompetența judecătorilor sau a altor organe de drept, amestecul politicului în justiție care, de obicei, nu poate fi argumentat, dar poate fi intuit, abuzurile din partea persoanelor care înfăptuiesc justiția. Prin deciziile eronate, un judecător poate discredita întregul sistem.

- Care este raportul drept-obligație?

- Omul are dreptul la viață și are dreptul să o trăiască așa cum consideră de cuviință. E altceva că el trebuie să respecte și anumite norme juridice. Dreptul nu presupune numai anumite avantaje. De rând cu dreptul, trebuie respectate și anumite obligații. De o parte a monedei sunt drepturile, de cealaltă - obligațiile. Dar, atât timp cât nu sunt respectate drepturile, nu pot fi îndeplinite nici obligațiile. Spre exemplu, serviciile prestate către populație - electricitate, aprovizionarea cu apă și căldură, lasă de dorit. Nu ne putem gândi doar la beneficiul societății comerciale, ci și la consumator și drepturile acestuia.

- La final, ce le-ați sfătui celor care ne citesc?

- Fiecare persoană, de orice profesie sau statut social, trebuie să se auto-perfecționeze - să-și cunoască drepturile sale fundamentale. Atât timp cât ești bine informat, ești mai puternic, nu vei fi înjosit sau mințit. Și în acest sens, rolul mass-media este foarte important. Cu cât vor fi mai multe ziare, emisiuni radiofonice sau televizate, cu atât va fi mai bine. Viitorul R. Moldova depinde și de cât de bine populația își va cunoaște drepturile.

Interviu realizat de LILIANA ISTRATE

Un cetățean german, maltratat de moldoveni

Un cetățean german acuză organele de anchetă și justiție ale Republicii Moldova de lipsa condițiilor elementare de detenție și de încălcare flagrantă a drepturilor omului. Thomas Arend este reținut în arest preventiv din 4 martie 2005, la penitenciarul Cricova, timp în care nu a fost anunțată o sentință finală privind acuzațiile care i se aduc.

Într-o scrisoare pe care cetățeanul german a adresat-o mai multor instituții naționale și internaționale, specializate în protecția drepturilor omului, acesta face sesizări asupra diverselor încălcări ale drepturilor omului la care a fost supus pe întreaga perioadă de detenție preventivă. Astfel, petiționarul invocă încălcări flagrante ale drepturilor garantate prin acte juridice naționale și internaționale, menționând asupra acțiunilor ilegale și inadmisibile ale colaboratorilor instituțiilor penitenciare. El mai atrage atenția asupra condițiilor inumane din izolatoarele de detenție preventivă și invocă cazuri de tortură și tratament inuman și degradant.

Autoritățile încalcă grav dreptul la un proces echitabil

Potrivit celor menționate în scrisoare, interogatoriile efectuate de organele de urmărire penală ale Republicii Moldova și ale Procuraturii Generale au avut loc în absența unui interpret și în absența unui avocat, care este garantat prin Constituție. De asemenea, Thomas Arend mai spune că a fost prezentat judecătorului de instrucție, care decide asupra arestului preventiv, abia după cinci zile de arest, deși legile Republicii Moldova (art. 4 din Codul de Procedură Penală) stipulează expres că persoana bănuită trebuie să fie prezentată judecătorului în, cel mult, 72 de ore după reținere. În plus, din ziua reținerii, 4 martie 2005, până în 19 aprilie 2005, reținutul nu a avut dreptul să informeze pe nimeni despre reținerea sa și nici să dea vreun telefon, acest lucru fiindu-i interzis. În cadrul ședințelor de judecată nu i s-a oferit dreptul de a face cunoștință cu procesele-verbale, iar martorii nu au avut dreptul să-și citească declarațiile. Cererile pe care Thomas Arend le-a adresat organelor de anchetă au fost respinse ca fiind nefondate, încălcându-se, astfel, legile Republicii Moldova și Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

„Trebuie să dorm și să mănânc pe o podea de lemn goală, fără saltea, fără pernă și fără lenjerie de pat”

Cetățeanul german descrie în scrisoare condițiile în care fusese ținut în instituția penitenciară de pe strada Tighina, 6, condiții pe care, potrivit lui, nu le va uita niciodată, deoarece în încăperea nu exista pat, scaun, masă, iar toaleta era deschisă în încăperea, fără să i se ofere vreoa posibilitate de igienă. „Tre-

buie să dorm și să mănânc pe o podea de lemn goală, fără saltea, fără pernă și lenjerie de pat. Nu aveam dreptul să am stilou, nu exista posibilitatea de a scrie vreo plângere, fiindcă angajații instituției imi luaseră ultimul stilou care îl mai aveam. De asemenea, mi s-au refuzat plimbările zilnice în curtea instituției, iar în decurs de 45 de zile am avut dreptul să fac duș doar de două ori”, se arată în scrisoare. Referitor la hrană Thomas Arend spune că „aprovizionarea cu produse alimentare este atât de rea încât aceasta trebuie preluată de către rude”, în cazul său aprovizionarea cu alimente fiind preluată de Ambasada Germaniei la Chișinău. Potrivit lui, hrana care le este oferită deținuților constă în „grâu sticlos”, varză, ceapă și cartofi. „Nu există hrană cu vitamine, nu este lapte proaspăt sau ouă, carne sau pește consumabil. Am obținut gastrită și acuz mereu dureri de stomac, deoarece nici la toaletă nu pot să merg în mod normal”, afirmă germanul. El mai reclamă situația igienică din instituția penitenciară care, potrivit lui, este una catastrofală, menționând că acolo nu există duș, care să poată fi folosit, iar toaletele „sunt într-o stare de neimaginat”.

Thomas Arend mai afirmă că a fost în diverse rânduri ofensat și discriminat, în acest sens, menționând că era „salutat” de către angajații din penitenciar cu „Heil Hitler”.

Această stare de lucruri afectează grav imaginea Republicii Moldova

Centrul pentru Drepturile Omului din Republica Moldova, care s-a sesizat în urma scrisorii expediate de cetățeanul german Thomas Arend, a catalogat situația creată drept factor care șifonează grav imaginea statului în fața forurilor internaționale. Potrivit avocaților parlamentari, Raisa Apolchii, Ivan Cucu și Iurie Perevoznic, cele

relatate de petiționar și-au găsit confirmare și în adresările altor cetățeni, care, de asemenea, conțin referințe la condițiile de detenție și la comportamentul inadecvat al funcționarilor din cadrul penitenciarului. „Cazurile de

maltratare, tratament inuman și degradant generează un flux de adresări ale persoanelor aflate în detenție la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în ultimul timp, fapt care influențează nu doar imaginea statului, dar și bugetul acestuia”, se arată în scrisoarea avocaților parlamentari, adresată Parlamentului Republicii Moldova.

La rândul său, Comisia parlamentară pentru Drepturile Omului a catalogat cazul cetățeanului german drept un abuz al autorităților de profil și a propus președintelui Parlamentului, Marian Lupu, crearea unei comisii ad-hoc pentru a examina circumstanțele care favorizează această situație. Potrivit membrilor comisiei, aceste cazuri conduc la lezarea gravă a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor în fața de urmărire penală, examinare judiciară și ispășire a pedepsei.

NICOLAE FEDERIU

...Orice individ arestat sau deținut pentru comiterea unei infracțiuni penale va fi adus, în termenul cel mai scurt, în fața unui judecător sau unei alte autorități împuternicite prin lege să exercite funcțiuni judiciare și va trebui să fie judecat într-un interval rezonabil sau să fie eliberat...

(Articolul 9, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice)

Linia fierbinte a Centrului pentru Drepturile Omului

0 8002 8002

apel gratuit

Statele părți recunosc copilului handicapat mental sau fizic că trebuie să se bucure de o viață plină și decentă, în condiții care să îi garanteze demnitatea, să îi promoveze autonomia și să îi faciliteze participarea activă la viața colectivității.

(Articolul 23, Convenția Internațională cu privire la Drepturile Copilului)

Cu prilejul Zilei Internaționale pentru Eradicarea Sărăciei (17 octombrie) și Primei Decade pentru Eradicarea Sărăciei (1997-2007), Departamentul ONU pentru Afaceri Economice și Sociale, în colaborare cu Departamentul Informații Publice și Administrația Poștală a Națiunilor Unite, anunță:

Un concurs de artă pentru copii în scopul elaborării unui model de marcă poștală pe tema "Noi putem pune capăt sărăciei"

În cadrul activităților legate de celebrarea Zilei Internaționale pentru Eradicarea Sărăciei și Primei Decade pentru Eradicarea Sărăciei, Departamentul ONU pentru Politici Sociale și Dezvoltare invită copiii din toată lumea să participe la un concurs de artă pe tema "NOI PUTEM PUNE CAPĂT SĂRĂCIEI".

Juriul va selecta 6 cele mai bune desene. Câștigătorii vor fi anunțați pe 17 octombrie, Ziua Internațională pentru Eradicarea Sărăciei, iar Administrația Poștală a ONU va utiliza schițele drept modele pentru timbre poștale.

Autorii altor 20 de desene vor lua premii speciale. Toate cele 26 de desene vor fi prezentate la o expoziție specială a Națiunilor Unite în acest an la New York.

REGULILE CONCURSULUI:

Cine poate participa?

Copii cu vârste cuprinse între 5 și 15 ani din toate colțurile lumii.

Cerințe pentru desene:

Schițele pentru concurs trebuie realizate pe pânză sau coală de hârtie format A4, ori de dimensiuni comparabile cu acest format. Puteți folosi cerneală, creioane, cărbune, cretă, acuarela, marcarori ori alte materiale potrivite pentru desen. Desenul trebuie să conțină pe verso o descriere a conținutului său. Vă rugăm să nu puneți desenele în rame.

Informații personale:

Pe partea opusă a desenelor introduceți următoarea informație:

1. Numele complet
2. Vârsta
3. Genul
4. Adresa completă
5. Țara
6. Numărul de telefon, numărul de fax, adresa electronică
7. Alte informații utile de contact

Selectarea desenelor:

6 cele mai bune schițe vor fi anunțate pe 17 octombrie 2007, Ziua Internațională pentru Eradicarea Sărăciei. Acestea vor fi utilizate de către Administrația Poștală a Națiunilor Unite ca modele pentru timbre poștale. Alți 20 de autori de desene vor obține premii speciale. Toate cele 26 de schițe vor fi prezentate la o expoziție specială a Națiunilor Unite în acest an la New York.

Jurizarea:

Selectarea celor mai bune lucrări va fi efectuată de un juriu compus din 6 membri, reprezentanți ai Departamentului Informații Publice și Administrației Poștale al ONU.

Termen final de prezentare a materialelor:

Ar fi bine să trimiteți desenele cât mai degrabă. Termenul limită este 30 iunie 2007. Adresa la care puteți trimite materialele:

2 United Nations Plaza, Room DC2-1328
New York, NY 10017, United States of America

ȘI TU POȚI

Centrul pentru copii cu dizabilități din Călărași - pentru un viitor mai decent al copiilor cu nevoi speciale

În orașul Călărași a fost inaugurat în ianuarie curent Centrul de agrement pentru copii și tineri cu dizabilități și din familii dezintegrate, acesta fiind o parte componentă a Centrului de zi „Dorința”, pentru copii cu nevoi speciale. Centrul de zi a fost deschis în anul 2002, cu susținerea Asociației de sprijin a părinților cu copii cu dizabilități fizice din Călărași și Asociației de caritate „Acasă”, în incinta casei Mariei Mogâldea, care are un copil cu dizabilități. „Ne dorim să aducem un zâmbet pe chipul copiilor și să reinviem speranța în sufletele părinților. Să fim alături de copii cu toată grija și dragostea noastră”, a spus Maria Mogâldea.

comunicarea cu semenii, să evite orice contact cu ei pentru a nu fi tratați necorespunzător”, a spus directoarea centrului, Maria Mogâldea.

Clubul părinților

La ședințe se întâlnesc părinții care au copii cu dizabilități similare, discută despre problemele curente - activități care îi încurajează să devină un grup de inițiativă, care să colaboreze și să se susțină reciproc. Atât timp cât copiii se află în centru, părinții dispun de timp liber pentru muncile casnice și chiar se pot angaja la serviciu. „Copiii obțin cunoștințe și abilități, devin mai activi, mai prietenoși, mai încrezuți în forțele proprii - sunt fericiți. Ne dăm bine seama că

Un prim pas spre integrare pentru acești copii

Centrul este frecventat de 20 de copii din raionul Călărași, cu vârste cuprinse între 5-16 ani. Dintre ei, 5 sunt dependenți total de cărucior, 4 se deplasează cu suport, 3 se deplasează singuri sub supraveghere, 3 copii merg singuri. „Acești copii erau izolați de societate. Barierele impuse de aceasta i-au determinat să nu aibă acces la

Centrele maternale, o șansă de consolidare a familiei

Viorica locuia la gazdă cu prietenul său și lucra într-o unitate comercială. Când a aflat că e însărcinată, prietenul a dispărut. După ce a născut o fetiță, Viorica a decis să o abandoneze - starea materială grea și lipsa ajutorului din partea părinților au determinat-o să decidă astfel. La maternitate a fost sfătuită să se adreseze la Centrul maternal de la Drochia. Acolo, a beneficiat de întregul set de servicii. Ca urmare a consilierii psihosociale, Viorica și-a schimbat decizia de a abandona copilul. Între timp, o familie din localitate, aflând de existența Centrului și în particular de situația Vioricăi, și-a exprimat dorința de a-i deveni fetiței nași de botez. Deseori o vizitează la Centru, îi aduc cadouri, merinde. Până va găsi o soluție pentru viitorul său și al copilului, Viorica va sta la Centru. Dar deja acum lucrătorii de la „Ariadna” negociază cu autoritățile publice locale să i se găsească un loc de trai permanent.

„Pe durata șederii la Centru, tinerele mame au posibilitatea să învețe să ducă un mod de viață independent”, zice Ina Cășlari, coordonator de servicii la această instituție. „Ele se ajută una pe alta, învață una de la alta. Iar noi, asistenții sociali, ne străduim să le însușim sentimente materne față de copil, iar în cazuri specifice - să-și restabilească legăturile cu familia”.

Centrul maternal „Ariadna” activează în cadrul proiectului „Oportunități mai bune pentru tineri și femei”, implementat de PNUD Moldova și finanțat de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) la Inițiativa președintelui

Bush pentru Programul Antitrafic. Centrul acordă ajutor mamei cu copii și femeilor însărcinate în situații de risc. Femeile care doresc mai pot beneficia de cursuri de calificare profesională și

programe de instruire ce le vor ajuta ulterior să-și găsească mai lesne un loc de muncă. Instituția are 10 locuri și activează la capacitate maximă - în momentul vizitării Centrului, acolo se aflau 8 mame și 10 copii.

„Unul dintre cele mai importante obiective ale Centrului este prevenirea abandonului copilului de către mamă și, ca urmare, prevenirea instituționalizării lui”, spune Simion Sârbu, directorul Centrului „Ariad-

na”. „Ea poate sta aici o perioadă de până la jumătate de an - timp suficient pentru a se atașa față de propriul copil și, dacă e la primul, a învăța cum să-l îngrijească”.

Un alt caz este cel al Lidiei, care, ca urmare a conflictelor repetate în familie, s-a separat de soțul său. Doi copii au rămas la tata, iar două fetițe, cele mai mici - de 2 ani și de 9 luni - i-a luat ea. A vrut să vină la părinți, însă tatăl i-a zis că locul ei e lângă soț și nu a primit-o. În toți iernii, ajunsă într-o situație de impas, femeia cu doi copii

cele mai mici rezultate necesită un lucru enorm, însă nu contează eforturile depuse, ci rezultatul: copiii vor reuși să-și rezolve independent majoritatea problemelor, să participe în viitor la viața comunității”, a spus Maria Mogâldea.

ECATERINA DELEU

Drepturile copiilor cu dizabilități

Legislația națională prevede mai multe înlesniri pentru copiii cu dizabilități:

- acordarea alocațiilor sociale (gradul I de invaliditate, II sau III),
- compensații nominative pentru serviciile comunale,
- înmatricularea privilegiată la instituțiile de învățământ superior,
- un bilet de tratament la sanatoriu, o dată la trei ani.

Pentru copiii cu gradul I de invaliditate, alocația socială lunară este de 200 lei și 30 bani, iar alocația pentru îngrijire - 150 lei lunar (în total 350 lei și 30 bani, lunar, pentru un copil). Pentru copiii cu gradul II și III de invaliditate, alocația socială lunară este de 170 lei și 9 bani.

... familiei, elementul natural și fundamental al societății, trebuie acordată o asistență cât mai largă cu putință ...

(Articolul 10, Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale)

MOLDOVA SECOLULUI XXI**Export masiv de sclavi în lume****„Eram obligată să cerșesc.****Mă temeam că mă vor bate până la moarte”****Mărturia unei tinere de 15 ani**

„N-am hotărât eu să plec, a hotărât mama mea. Odată, un bărbat, care a văzut că mama are copil mic, i-a propus un loc de muncă. Spunea că are o soră care caută femei cu copii ca să lucreze. Atunci mama nu avea serviciu, trebuia să plătească pentru casă. Mama s-a bucurat, dar nu a întrebat ce fel de loc de muncă. Eram în clasa a II-a, când mama a venit la școală și a spus că trebuie să plecăm. Când am întrebat-o unde, a spus că o femeie a propus să plecăm la lucru. Am mințit profesoara mea, spunându-i că mergem la lucru în Ucraina. Am trăit vreo două luni la țigani, la țară, nu departe de orașelul Nisporeni, care ne-au dus la Sankt-Petersburg”.

„Țiganca care ne-a trimis ne-a cumpărat bilete, ne-a arătat vagonul, noi am urcat și ea a plecat acasă. Deci, noi am plecat singure. Acolo ne-au întâlnit, am coborât în metrou și apoi ne-au dus într-un apartament. Am început să cerșim, mama mea nu prea câștiga bani, oamenii nu-i dădeau. Țiganii n-o credeau, o băteau și ea a fugit. Prima dată ea a fugit cu mine, am plecat în Belarus, la Minsk. Am stat acolo 7 luni și apoi ne-am întors în Moldova. Ne-am dus într-o duminică la piață și am văzut țiganca care ne-a dus la Sankt-Petersburg. Ea s-a apropiat de noi, s-a salutat, ne-a urcat în rutieră și s-a repetat aceeași istorie”.

„Uneori țiganii se purtau bine, iar uneori nu prea.

Doar uneori eram lovită cu palma peste față. Mi-au spus că aceasta nu este o regulă, dar o condiție - merg la serviciu, lucrez o oră și câștig 1000 de ruble. Eram în cărje și la fiecare mașină ceream de pomană în limba rusă. Cu cât mai repede câștigi, cu atât mai degrabă poți veni acasă, iar cu cât mai puțin câștigi, atâtea palme o să primești peste față. În prima zi am adus 1000 de ruble și nu mi-au făcut nimic, a doua zi - 900. Mi-au spus că de prima dată mă lasă în pace. Apoi am adus 800 și m-au întrebat dacă am de gând să aduc în fiecare zi tot mai puțin. Stăpânul m-a lovit de două ori peste față, credea că o să plâng,

fiindcă doare, însă eu am început să râd. S-a uitat la mine și-mi zice: „Ai hotărât să-mi răzi mie în față?” I-am spus că nu, dar pentru faptul că m-a lovit nu mă supăr, îmi este indiferent. Apoi mama mea a fugit și m-a lăsat singurică”.

„Cu o fată, care a fost aici, la Centru, la OIM (Centrul de reabilitare a victimelor traficului, Organizația Internațională pentru Migrație - n.r.), am hotărât să mergem pe jos din Sankt-Petersburg până la Chișinău. N-am ajuns bine până la primul post unde se verifică documentele, mă durea piciorul, nu puteam merge. Mi-am rupt încălțăminte, am început a plânge și am făcut cale întoarsă. Nu aveam altă ieșire din situație. Ne-am întors la țigani. Sora țiganului, la care lucram eu, a zis că am venit ca să fur ceva de la ei și a început să mă bată - cu palmele peste față, cu pumnii în cap. Am început a plânge. Pe urmă m-a hrănit și m-a dus la culcare, deoarece nu dormisem 2 nopți. Apoi mi-au cumpărat iarăși cărje. Am început să lucrez și m-a luat poliția. Cu ajutorul poliției și statului rus (au acordat ajutor financiar pentru a trimite copiii acasă, au procurat bilet la avion), am plecat la Kiev la un Centru. De acolo m-au adus la Chișinău la un Centru, de la Centru la OIM”.

„În viitor am planuri să cresc mare, să învăț, să-mi fac o familie și să găsesc un serviciu. Acum pictez, cos la mașină și croșetez. Îmi plac lucrurile manuale”.

OPINIA JURISTULUI**Caz clasic de trafic de ființe umane****ION VIZDOAGA**

Directorul Centrului pentru Prevenirea Traficului de Femei, Ion Vizdoaga, susține că istoria fetei care a fost traficată pentru cerșit prezintă un caz clasic de trafic de persoane.

Potrivit lui, această faptă ilegală este sancționabilă în conformitate cu prevederile art.165 alin.2 al Codului Penal - trafic de ființe umane, și art. 206 alin. 2 al Codului Penal - trafic de copii, care prevăd pedeapsa cu închisoarea, de la 15 până la 20 ani. Avocatul a spus că în cazul respectiv persistă elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de copii, deoarece asupra minorului au fost aplicate în mod abuziv următoarele forme ilegale de constrângere: exploatarea prin muncă și servicii forțate, exploatarea în sclavie, însoțite de aplicarea violenței fizice și psihice asupra copilului, a torturii, a tratamentelor inumane și degradante pentru a asigura subordonarea copilului, profitând de dependența fizică a copilului.

În asemenea condiții, susține avocatul, acestui copil i-au fost încălțate drepturile, garantate atât de tratatele și convențiile internaționale, cât și de Constituția Republicii Moldova, de Legea cu privire la drepturile copilului, de Codul familiei etc. - dreptul la inviolabilitate fizică și psihică, dreptul la libertate și libertatea deplasării, dreptul la apărarea demnității și onoarei, dreptul la dezvoltarea capacităților intelectuale și la învățătură, dreptul la odihnă etc.

Potrivit lui Ion Vizdoaga, în mod inevitabil, statul, prin intermediul organelor de ocrotire a normelor de drept, e obligat să tragă la răspundere persoanele culpabile în traficul de copii, cu înaintarea din partea procurorului a acțiunii civile privind recuperarea prejudiciilor materiale și morale cauzate acestui minor prin exploatare. O altă problemă este și responsabilitatea mamei acestui copil.

ÎN CAZUL TRAFICULUI DE MINORI**Legea trebuie să fie foarte dură**

În plus, victimele dau depoziții împotriva traficantilor și atunci asistența juridică este de lungă durată pentru că durează procesul.

În prezent, mai multe victime ajung în Turcia, Emiratele Arabe, Israel. Potrivit Lidiei Gorceag, în ultimul timp sunt aduse fete din Transnistria, sunt cazate la Chișinău și exploatare. Fiind vorba de traficanți de minori, psihologul afirmă că legea trebuie să fie foarte cruntă.

„Teme-te de ai tăi..”

Potrivit ei, traficul devine o parte componentă a concetățenilor noștri, care trăiesc în Turcia, Israel etc. „Femeile care trăiesc în concubinaj cu bărbați din aceste țări au copii cu ei, sunt amenințate că, dacă nu racolează fete, nu își vor mai vedea niciodată copiii. Așa ajung să fie racolate tinere de către prietenele lor, rude etc. În cadrul campaniilor de prevenire a traficului, noi va trebui să le spunem: „Aveți grijă, nu aveți încredere în vecinii și rudele voastre”, a spus psihologul. Una din victime, gravidă, a fost vândută de soțul ei, pentru 3 mii USD. O tânără a fost racolată în Irlanda, de către prietenul ei. O cheamă în Irlanda, chipurile, pentru a se căsători, dar a încercat să o vândă unor proxeneți. Ea a reușit să fugă și a dat depoziții în Irlanda. Una din victime povestește cum a trecut mașina peste ea, fiind gravidă de 7 luni, cum a născut prematur, cum a luat-o cineva și a suportat 3 operații...

Coșmarul amintirilor

„Zilele trecute, o femeie din sudul Moldovei, care a revenit din trafic acum 2 ani, din Turcia, mi-a spus că are și acum coșmaruri. O țineau de plete, pe marginea prăpastiei, întrebând-o dacă se duce cu un bărbat sau cu alții. În alt caz, spunea că era un grup de bărbați, care au cumpărat-o pentru o noapte. „Știam că dacă merg mă prăpădesc și am spus nu. Au luat un furtun și m-au ținut 2 ore cu apă asupra mea. Până la urmă am leșinat. Credeam că o să mă omoare, nu aveam cu ce respira”. O altă femeie îmi povestește că o legau de o roată, aruncau pe ea scorpioni, alte insecte... Astfel de lucruri nu pot fi uitate. Poți să înveți să trăiești cu ele, să înțelegi că aceasta a fost în trecut și să privești spre viitor”, a spus psihologul. O bătrână de 76 de ani a fost obligată de un țigan să cerșească timp de 16 ani, în Sankt-Petersburg și Moscova. Acum se află într-un centru pentru bătrâni. Țiganul a amenințat că, dacă o găsește, o omoară.

Atitudinea față de victime este negativă

„Statul nu are programe pentru asistența femeilor singure, a copiilor din școlile-orfelinat, și ei reprezintă cea mai mare parte din victimele traficului. Un procent important îl constituie adolescenții cu retard mintal (în anul 2006 - 16 la sută din cei racolați). Acest fenomen va dispărea sau, cel puțin, va

diminua atunci când ne vom putea ajuta copiii noștri, tinerii noștri... Statul trebuie să-și asume niște responsabilități pentru această categorie, altfel nu vom putea rupe acest cerc vicios”, a spus Lidia Gorceag.

Credința este cea mai mare forță interioară a unui om

Când la centru se formează un grup nou, ei merg la o mănăstire sau la o biserică. „Le spun întotdeauna, când le este greu, să spună o rugăciune. În fața lui Dumnezeu, suntem toți egali. El ne iubeste pe toți, indiferent de culoarea pielii, de bogăția care o avem”, afirmă Lidia Gorceag. La centru, victimelor le este propusă instruirea prin cursuri - să învețe o meserie, să deschidă o afacere... În prezent, 36 la sută din programul de acțiuni al OIM se referă la prevenirea traficului.

Date privind traficul de persoane

Potrivit datelor Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), în anul 2006 au fost repatriate în Republica Moldova și asistate 295 de victime, dintre care 31 copii. Cele mai multe victime au fost traficate în Turcia (127), Federația Rusă (48), Emiratele Arabe (38). Din anul 2000 până în prezent, 2.566 persoane au beneficiat de asistență prin programele de reabilitare și prevenire ale OIM-Moldova, dintre care 572 minori. Din 225 de mii de victime ale traficului de persoane din Europa, 57 de mii provin din R. Moldova.

LIDIA GORCEAG

La Centrul OIM de reabilitare a victimelor traficului de persoane sunt asistate anual peste 320 de persoane. Psihologul de la centru, Lidia Gorceag, a spus că acesta este, de fapt, un centru de criză - victimele traficului sunt luate din avion, din tren, de pe corabie, uneori doar în papuci de cameră. „Alteori se întâmplă să le aducem pe un cearșaf - fiind vorba de căderea de la etaj, sub un automobil, în momentul în care victima încearcă să fugă. Intervenția de criză ține în jur de o lună. Mai târziu, încercăm să le reintegrăm în familie, să le acordăm în continuare asistență, iar procesul de monitorizare continuă un an sau chiar 2-3, în funcție de situație”, a spus psihologul.

La centru este asistată în prezent o femeie cu 3 copii, revenită după 5 ani de trafic din Turcia muntoasă, unde a fost crunt exploatare. Pe lângă asistența socială, medicală și reabilitarea psihologică, acordată victimelor, asistența juridică implică numeroase probleme. Spre exemplu, femeia cu 3 copii nu are acte, copiii nu sunt înregistrați nicăieri.

Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare pentru protejarea copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau de abuz fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv violență sexuală, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului sau reprezentanților săi legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat...

(Articolul 19, Convenția ONU cu privire la drepturile copilului)

Pictor NICOLAE LATUNOV

Cum să ne educăm copilul fără bătaie?

- Pentru un copil este firesc să greșească. Cunoștințele despre cum trebuie să se comporte în familie, la școală, în stradă nu sunt învățate.
- Din comunicarea cu părinții, copilul învață cum să procedeze corect și care sunt riscurile unui comportament greșit. Pentru a nu greși, el are nevoie de multe explicații.
- Nu vă bateți copilul, nu strigați la el. Prin bătaie nu corecți un comportament greșit. Lecția principală pe care o învață este că, data viitoare, va trebui să aibă mai mare grijă să nu fie prins.
- Bătaia îl sperie pe copil, îl face să înțeleagă că el este un copil rău, dar nu că a făcut un lucru rău.
- Explicați-i copilului de ce nu este bine să procedeze astfel. Spuneți-i ce consecințe va avea comportamentul său.
- Ajutați-l să aleagă un comportament corect. Fiți calm și spuneți-i cum e bine să procedeze pe viitor.
- Încurajați-vă copilul atunci când face lucruri bune.